

БИЛТЕН

произвођачима

АГРАРНА ПОЛИТИКА И НОВЕ УРЕДБЕ

Аграрна политика је скуп мера економске политике, који обухвата целокупну активност усмерену ка пољопривреди, коју чине више елемената који су међусобно повезани. Они могу бити дугорочни и краткорочни, а средства помоћу којих се остварују могу бити економска, техничка, правна и организациона. Најзначајнија економска средства су цене, инвестиције, порези, политика увоза и извоза, механизација, хемизација, комасација, арондација, плодород.

Мере аграрне политике према начину спровођења могу бити добровољне и присилне. Носиоци аграрне политике могу бити управни и извршни органи власти, пољопривредни произвођачи, удружеља стручне и научне организације. Извршни орган власти је и Влада Републике Србије која је ових дана донела низ уредби везаних за пољопривредну производњу.

1) Уредба о коришћењу подстицајних средстава за тов свиња у 2012 години

Овом уредбом се утврђују услови и начин коришћења ових средстава на која имају право физичка лица, предузници и правна лица. Право на подстицајна средства може се остварити једном за период трајања това и то после завршетка това, а за најмање 10 грла у тову чија је просечна телесна маса изнад 90 кг. по грлу и износи 500 дин. по грлу, а на основу захтева за остваривање права на коришћење подстицајних средстава.

2) Уредба о коришћењу подстицајних средстава за тов јунади у 2012. години

Подстицајна средства остварују се у износу од 5.000 динара по грлу у тову, и могу се остварити једном за период трајања това и односи се на товна грла, која су отелена или увежена у 2012 години, неопходно је да грла проведу минимум 185 дана у власништву подносиоца захтева. Корисник средстава је дужан да након завршеног това грла преда кланици и фотокопију пријемнице издате од стране кланице достави

Садржај:

Страна 1

Аутор: Драган Петровић, дипл.инг.

Аграрна политика и нове уредбе

Страна 2

Аутор: Мимица Костић-Ђорђевић,
дипл.инг.

Силирање кукуруза

Страна 4

Аутор: Оливера Гавриловић,
дипл.инг.

Услови успевање и размножавање
лаванде

Страна 5

Аутор: Зоран Николић, дипл.инг.

Искоришћавања пашњака

Страна 6

Аутор: Љубиша Ђорђевић,
дипл.инг.

Пламењача шљиве

Рђа лишћа

Страна 7

Аутор: Љубиша Ђорђевић,
дипл.инг.

Шљивин смотавац

Страна 7

Аутор: Срђан Видановић,
дипл.инг.

Климаки услови у пластенику

МПТШВ-у најкасније до 31 марта 2014.године, а рок за подношење захтева је 31.01.2013.године.

3) Уредба о условима и начину коришћења подстицајних средстава за подршку набавке основног стада у свињарству у 2012. години

Подстицајна средства користе се за набавку квалитетних приплодних грла и то назимица и нерастова старости од 5 до 8 месеци. Подстицајна средства додељују се као бесповратна, у износу од 10.000 динара по квалитетном приплодном грлу и важе за грла купљена након ступања на снагу ове уредбе и ако се та грла користе за даљу репродукцију на сопственом газдинству у наредне три године. Захтев се подноси до 31.октобра 2012.године и уз захтев се прилаже рачун и отпремница, а за увежена грла јединствена царинска исправа и оверена копија уверења пореклу и производним особинама грла.

4) Уредба о условима и начину коришћења подстицајних средстава за подршку набавке основног стада у овчарству и козарству у 2012.

Ова подстицајна средства се односе за подршку набавке основног стада у овчарству и козарству и то: шиљежица, шиљежана, двиски и двизаца, старости од 6 до 18 месеци и да је грло купљено након ступања на снагу ове уредбе и да се то грло користи за даљу репродукцију на сопственом газдинству у наредне четири године и додељују се као бесповратна у износу од 5.000 динара по квалитетном грлу и захтеви се подносе 31. октобра 2012.године са рачуном и отпремницом и копијом уверења о пореклу и производним особинама квалитетног приплодног грла

Драган Петровић дипл.инг.аецц

СИЛИРАЊЕ КУКУРУЗА

1. Оптимална фаза развоја биљке за силирање

Треба одредити најповољнији моменат у развоју биљке када је она најпогоднија за силирање. Код кукуруза је то фаза воштане зрелости зрна. У овој фази развоја садржај суве материје у биљци је 30 до 35 %, што представља најповољнији моменат за силирање. Истовремено је највећи удео клипа у сувој материји биљке и он износи око 40 %. Раније силирање у односу на ову фазу ствара могућност да

се силира маса са већим садржајем влаге што може да доведе до цурења биљних сокова из силаже и до губитка хранљивих материја а истовремено постоји опасност да врење крене у непожељном правцу тј. да доведе до стварања већих количина бутерне киселине која силирану масу чини мање вредном за исхрану стоке. Обрнуто пак, ако силирамо сувљу масу, она се теже сабија што ствара услове за заостајање ваздуха (кисеоника) у силираној маси. Последица тога је стварања плесни и буђи које кваре силажу а у неким случајевима могу да буду и опасне, првенствено ако се плеснива и буђава силажа даје гравидним животињама. У пракси се овај моменат одређује тако што се зрно на клипу притисне

ноктом. На такав притисак не сме да се покаже млеко у зрну а зрно треба да има такву чрстину да се ноктом може утиснути траг на њему.

Још један моменат који се јавља код наших произвођача јесте да се често спрема силажа са 3 до 4 па и са више парцела. У таквој ситуацији увек постоји могућност да маса за силирање није у истој фази развоја и зрења на свим парцелама. Правило је да се у том случају најпре, на дно објекта за силирање, ставља најсувља маса а да се завршава са масом која има највећу влажност. Стављањем најсувље масе на дно објекта стварамо могућност да се она добро сабије и да се из ње максимално истера кисеоник.

2. Добро сецкање масе за силирање

Маса за силирање мора бити добро исецкана. Ако се кукуруз силира у фази воштане зрелости, дужина одрезака би требала да буде око 1 цм. Ако се са силирањем крене нешто раније, па се силира нешто влажнија маса, онда дужина одрезака може бити и нешто већа (3 до 5 цм). У случају да се са силирањем закасни, па се силира нешто сувља маса, онда она мора бити добро уситњена и у том случају би дужина одрезака требала да буде и испод 1 цм. Уколико маса није уситњена на одговарајућу дужину одрезака, то ствара проблеме код сабијања јер се крупнија и сувља маса теже сабија.

3. Брзо пуњење објекта и добро сабијање масе која се силира

Силирање треба обавити што брже. Добро уситњену масу треба у што краћем року сместити у објекат за силирање и при том је добро сабити. Треба при том водити рачуна да брзина пуњења објекта никако не буде на штету сабијања. По правилу се по објекту за силирање распореди слој масе за силирање дебљине око 20 цм. Тако распоређена маса се добро сабије па тек онда распоређује и сабија нови слој. Циљ брзог сабијања је да се из масе за силирање што пре истисне кисеоник и на тај начин створе услови за рад бактерија млечно-киселог врења. По завршетку пуњења објекта, треба наставити са гажењем силаже још 2 до 3 сата.

За гажење силаже се користе трактори точкаши по могућству што веће тежине. Ако се на газдинству не располаже таквим трактором, онда се лакши трактор може додатно оптеретити теговима, бетонским блоковима, буретом запремине 200 литара напуњеним песком или водом или пак на неки други начин. Гуме на трактору којим се гази силажа морају бити чисте а такође треба водити рачуна да се у масу за силирање не уноси земља. Још један моменат на који треба обратити пажњу је да из трактора за гажење силаже не цури уље и не прља силажу а цев за издувне гасове (ауспух) мора имати извод навише.

4. Покривање силиране масе

По завршетку пуњења објекта може се извршити покривање силиране масе. Оно није обавезно али ако се не уради треба рачунати на то да ће се површински слој силаже дебљине десетак и више центиметара покварити и он се при употреби силаже мора одбацити. Покривање се може извршити различитим материјалима – сламом, земљом, засејавањем пшенице по површини силаже, фолијом. Најбоље је покривање извршити фолијом и то одмах по завршетку гажења силаже. Приликом покривања треба максимално истиснути ваздух испод фолије а то се може урадити тако што се преко фолије ставе бале сламе, старе аутомобилске гуме или слој песка или земље дебљине десетак центиметара што је можда и најбоље решење.

Мимица Костић-Ђорђевић дипл.инг.

УСЛОВИ УСПЕВАЊА И РАЗМНОЖАВАЊЕ ЛАВАНДЕ

За гајење лаванде погодни су топли и сунчани терени заштићени од ветра. У периоду мировања надземни делови лаванде издржавају мразеве и до -15 (-20)⁰ С. Већу опасност представљају (нарочито за хибридную лаванду) касни пролећни мразеве који могу уништити младе, тек озеленеле изданке. Лаванда је изразито светољубива биљка. У недостатку светлости заостаје цветање, мања је количина етарског уља у цвастима и количина етарских једињења у етарском уљу.

Лаванда ја типично ксерофитна биљка. За њено гајење могу се искористити суви терени. Нешто више влаге треба у периоду до цветања а касније добро подноси и дуготрајну сушу. За гајење лаванде погодна су плитка, кречна земљишта. Ако се гаји на бољим типовима земљишта и приноси ће бити већи. Хибридној лаванди погодују нешто плоднија земљишта.

Плантажа лаванде се експлатише 15 – 20 година. Најпогоднији предусев за лаванду је онај који не оставља закоровљено земљиште. Младе биљке су осетљиве на хербициде, тако да не треба заснивати плантажу бар две године после кукуруза. Препоручује се да се јако закоровљени терени, као и тек узоране ливаде бар годину дана обрађују као црни угар. Лаванда је лош предусев за већину култура јер оставља за собом слабо плодна и закоровљена земљишта. Приликом заснивања засада треба у земљиште унети 35-40 т/ха органског ђубрива, 70-80 кг/ха фосфорних и 100-120 кг/ха калијумових ђубрива на дубини од 30-40 цм. У пролеће након садње треба пођубрити са 70-80 кг/ха азотним ђубривом, због бокорења. У годинама интензивног искоришћавања засада треба сваке године унети (у зависности од плодности) 60-100 кг/ха азота, 50-60 кг/ха фосфора и 80-100 кг/калијума. Препорука је да се у јесен унесе одређена количина фосфора и калијума а азот само једна трећина, осталу количину унети у пролеће. Након цветања не препоручује се ђубрење азотом јер се повећава осетљивост на мразеве и болести. Земљиште за заснивање засада лаванде припрема се у јесен, годину дана раније, и то дубоким орањем (35-40 цм) и уношењем органског ђубрива. Важно је да земљиште пре садње буде незакоровљено и равно.

Сетва

Права лаванда се може производити директном сетвом семена, зеленим и зрелим резницама а у неким земљама се размножава искључиво расадом добијеним сетвом семена на отвореном пољу. Хибридна лаванда се размножава само вегетативним путем – резницама или положеницом.

Земљиште за производњу расада мора бити заштићено од ветра и мраза са могућношћу заливања. Важно је да оно не буде закоровљено. Сеје се у јесен или у рано пролеће. Јесења сетва је сигурнија и много јефтинија. Семе споро niche и сеје се на размак од 30-40 цм између редова, оптимална дубина сетве је 0,5-1,0 цм у јесен и 1-1,5 цм у пролеће. После сетве је препоручљиво сабијање ваљком. Почине да niche почетком априла и niche траје све до прве декаде маја месеца.

Хибридна лаванда се размножава младим резницама. У априлу или у августу скинуте једногодишње резнице се оживљавају ипод фолије или у топлим лејама покривеним стаклом. За скидање резница најпогодније су четворогодишње или петогодишње биљке. На стандардан начин припремљене резнице се забадају у песак на растојању 6-10 цм између редова и 2-3 цм биљка од биљке у реду, а на 4-5 цм дубине. Након заливања резнице се засењују. Резнице размножаване у августу, треба преко зиме покрити. Оживљене резнице се у мају саде. Добро оживљен расад, добијен пролећним размножавањем сади се још у току јесени исте године, а размножен у мају, у августу или у јесен идуће године на стално место. Са 1м² се добија 600-800 оживљених резница. Последњих година хибридна лаванда се размножава резницама на слободном простору. За овај начин размножавања погодна су дубока, плодна, средње везана земљишта, са добрим водним капацитетом, која се у случају потребе могу заливати. Резнице дужине 12-20 цм скидају се са старијих жбунова од седине октобра до краја марта. У браздице дубоке 18-20 цм, које су на 30-40 цм једна од друге, стављају се резнице 3-5 цм једна од друге тако да им врх вири 5-7 цм изнад површине земље. Редови се добро залију да би се земља прилепила уз резнице. Празан простор око резнице треба попунити песком или тресетом, али тако да остане браздица за сакупљање воде. Површину треба одржавати без короа и по могућности 3-5 пута заливати. Чим нови изданци достигну дужину 15-20 цм, избојке треба покосити 8-10 мц изнад земље да би се подстакао интензивнији развој бочних изданака. До јесени ће резнице имати развијен коренов

систем и већ у првој години бити расадни материјал изванредног квалитета. На један хектар може се сместити 700-900 хиљада резница.

Ожилјене резнице се ваде непосредно пре садње, или истовремено са њом. На мањим површинама ваде се ашовом, а на већим плугом. Извађени материјал се до употребе или продаје мора чувати од исушивања.

Оливера Гавриловић, дипл.инг.

ИСКОРИШЋАВАЊЕ ПАШЊАКА

Свежа, зелена храна за исхрану стоке може се добити са пашњака, природних или сејаних ливада. Представља релативно јефтину сточну храну а може се користити за испашу стоке, са спремање сена или сенаже. Пашњаци, у пределима где их има у већој површини, представљају ако не једини а оно бар главни извор сточне хране у периоду вегетације.

Паша пре свега садржи висок проценат воде који зависно од састава и периода вегетације може да износи 60 до 80 %. Зависно од састава, може да садржи и до 20-ак процената протеина ако има доста лептирњача. Ако овоме додамо релативно мали садржај целулозе онда стока има на располагању храну која има изузетно високу сварљивост. У сувој материји паше има релативно више калцијума и калијума а мање натријума и фосфора. Недостатак фосфора у земљишту је иначе карактеристика скоро целог подручја Пиротског округа. Стоци на испашу се мора додавати сточна со. Због наведене хранљиве вредности, високе сварљивости и чињенице да је стока сама узима без претходне припреме и манипулације, паша представља најјефтинију сточну храну.

Употребљивост травних површина за напасанје и хранљива вредност травне масе зависе највише од ботаничког састава. У саставу травне масе можемо издвојити неколико група биљака. Ако их ређамо од најмање до највише пожељних редослед би био следећи:

- отровне и штетне биљке (велебиље, буника, чемерика итд.)
- безвредне биљке и киселе траве (велика и длакава оштрица, тврдача, попино прасе, рогоз итд.)
- слатке траве (разне врсте ливадарки и вијука, љуљеви итд.)
- лептирњаче (разне врсте грахорица и детелина).

При изгону стоке на пашу нарочиту пажњу треба обратити на прву групу јер оне могу бити опасне по здравље животиња а њихово конзумирање може понекад имати и смртни исход. Подразумева се да је пожељно да у што већој мери буду заступљене задње две групе.

Поред ботаничког састава, велики утицај на сварљивост и хранљиву вредност зелене масе има фаза развоја. Примера ради, наводимо сварљивост појединих делова или целе биљке зависно од фазе развоја:

- млади листови 70 – 75 %
- стари листови 60 – 65 %
- увенули листови 45 – 50 %
- зелене стабљике 50 %
- увенуле стабљике 35 %

Са старењем биљке опада садржај протеина и енергија, повећава се садржај целулозе и опада и сварљивост и хранљива вредност.

Искоришћавање пашњака мора бити планско и правилно. Неправилно коришћење пашњака има за последицу нестајање квалитетних и пожељних врста трава и легуминоза а повећање удела коровских и отровних биљака. Испашу стоке не треба почињати пре него биљке порасту бар 10 до 15 цм. На тај начин дозвољава им се да се избокове, добро развију и порасту довољно високо. Уколико се крене са испашом а травни покривач је недовољно развијен, при самом конзумирању животиња по

једном угризу уноси релативно малу количину хране. Да би то надокнадила мора да има већу површину за напасање и да при испаша пређе веће растојање а то није пожељно јер уједно повећава и утрошак енергије. У супротном, ако се са испашом почне када биљке пређу висину од 25 цм, животиње конзумирају храниво које има мању сварљивост.

Планско и правилно искоришћавање пашњака подразумева прегонско напасање. При таквом начину испаше прегони се равномерно оптерећују испашом, травном покривачу се даје довољно времена да се обнови до следеће испаше а стока увек има на располагању травну масу приближно истог квалитета. Вишак зелене масе, ако га има, може се покосити и искористити за спремање сена. Задржавање стоке на једном прегону зависи од величине прегона и количине травне масе која им је на располагању и углавном може да буде око 4 – 5 дана. Травне површине које се користе за испашу а налазе се на влажним теренима са високим нивоом подземних вода треба дренирати ради одвођења вишка воде. Као резултат тога добијамо бољи ботанички састав травне масе и већу хранљиву вредност.

Николић Зоран, дипл.инг.

Пламењача шљиве - *Polystigma rubrum*

Особине паразита - Паразит презимљава у опалом лишћу. У току пролећа после кише, аскоспоре буду избачене и ветром нанете на лишће где проузрокују заразу. Ова опасност може да траје 3-4 недеља, и за то време лишће код осетљивих сората (Мађарка) мора бити заштићено.

Симптоми - Знаци овог обољења се обично јављају само на листу, најчешће на крају пролећа, прво као жућкасте (слика 70), затим добијају наранџасту и на крају затворено-црвену боју. Величина пеге варира и може достићи до 30 мм у пречнику. Лисно ткиво у оквиру пеге, задебљава и обично је према лицу испупчено. При јачем нападу лишће се увија по дужини око главног нерва, некротира и опада. Ова појава се одражава на слабо формирање родних пупољака за наредну годину. У том случају и сама биљка улази неспремна за презимљавање, па може доћи и до измрзавања.

Мере заштите - Као прва мера неопходно је извршити дубоко заоравање нападнутог и опалог лишћа. У току вегетације се третирање спроводи непосредно после цветања и још 1-2 пута у интервалу од 10-14 дана, док има повољних услова за остваривање заразе следећим препаратима: *Captan WP-50*, *Kaptan-FL*, *Metod 480 SC*, *Venturin-SC (0,2-0,3%)*; *Dithane M-45*, *Mankogal-80 (0,2-0,25%)*.

Љубиша Ђорђевић, дипл.инг.

Рђа лишћа - *Rusicinia pruni spinosae*

Особине паразита - Паразит напада шљиву у пуној вегетацији обично у другој половини јуна. Презимљава у опалом зараженом лишћу.

Симптоми - Први знаци заразе се јављају на врху лишћа, у виду ситних, елиптичних пеге, величине 1-2 мм, жуто-лимунасте боје или црвенкасте, које се добро уочавају са лица листа. Са наличја листа у оквиру пеге се јављају округласта испупчења рђасте боје. При јаком нападу, може доћи до опадања лишћа на крају лета, што узрокује поновно листање воћке. Ова појава доводи до исцрпљивања биљке и самим тим до мање отпорности на ниже температуре. Такође су и плодови слабијег квалитета без довољно шећера у себи.

Мере заштите - Спречавање појаве примарних зараза, и ширење рђе током вегетације се успешно постиже прскањем стабала шљиве половином јуна као прво, а у условима јаке кише после 8-10 дана и друго прскање. Препарати су исти као код пламењаче лишћа шљиве.

Љубиша Ђорђевић, дипл.инг.

Смотавац шљиве - *Grapholyta funebrana*

Опис штеточине - Одрасли инсекат је лептир сиво-смеђе боје, распона крила 13-15 мм. Испуљена гусеница је мала беле боје, а када одрасте величине је 10-12 мм и отворено црвене боје тела. Презими као одрасла гусеница у пукотинама коре на гранама и стаблу. Први лептири се појаве у априлу, а масовније у мају. У то време плодови шљиве достижу величину лешника. Женка полаже јаја на доњем делу плода, а ређе на наличје лишћа. Из њих се ускоро пиле гусенице које се убушују у плодиће и у њима развијају 3-4 недеље, а потом напуштају плод и претварају у лутку у земљишту.

Друга генерација се појављује половином јуна до половине августа, убушује се у скоро зреле плодове, изазивајући црвљивост и пропадање.

Симптоми - Пре опадања плодови претходно поплаве. На плодовима се на месту убушивања гусенице често јављају капљице смоле или излучевина из плода. У опалим плодовима крајем лета се могу, у ходницима пуних измета наћи гусенице штеточине. Гусенице могу уништити и до 80% плодова. Због тога је то најопаснија штеточина на шљиви у нашој земљи.

Мере заштите - Сакупљањем и уништавањем "црвљивих" плодова може се смањити напад. Затим обрадом земљишта испод шљива у току године се такође смањује интензитет напада. Зимско прскање је веома значајно у сузбијању ове штеточине. Што се тиче сузбијања у току вегетације, мора се отпочети пре убушивања гусеница у плодове. Од препарата се могу користити: *Diazinon (0,2%)*; *Fenitrothion 50-EC*, *Dimetogal*, *Harpun...*

Љубиша Ђорђевић, дипл.инг.

КЛИМАТСКИ УСЛОВИ У ПЛАСТЕНИКУ

При производњи расада поврћа успех зависи од микроклиматских услова који владају у пластенику, пре свега од температуре, светлости, релативне влажности ваздуха и концентрације угљен диоксида. Поред тога, биљке морају имати довољно воде, макро и микроелементе, а неопходна је и примена редовних мера неге и заштита од болести и штеточина. Младе биљке биће здраве и имати чврсто, добро развијено стабло и корен само ако се посеје семе високе биолошке вредности. Семе не сме да садржи патогене, чак ни сапрофитне гљиве, а мора имати високу енергију клијања да би ницање било брже и равномерно.

Током клијања и ницања, раста и развоја треба непрекидно, без осетнијег колебања, одржавати "активне" температуре (изнад биолошког минимума, односно испод максимума). Топлпљубиве врсте су паприка, парадајз, плави патлиџан, лубеница диња и краставац. Умерене захтеве према температури имају купусњаче и салата, а мале лукови и шпаргла. После сетве већини врста одговара 20-25, а паприци, плавом патлиџану и краставцу 25-30 степени. У време ницања посуде се премештају у заштићеном простору, у којем се распоређују у густом склопу.

Седам до десет дана после ницања биљака које не треба додатно осветљавати, температура у објекту спушта се за 4-8 степени дању, односно 10-12 степени ноћу. Оптимална се постиже током формирања првог пара сталних листова.

Недаљу-две пре садње расад се кали, тако што се температура смањи и додају калијум сулфат и калцијум.

На микроклиму у заштићеном простору утиче и релативна влажност ваздуха, која је обично 75-85, а током сунчаног дана може бити и нижа, 50-60 процената. Већини врста у фази расада одговара када је влажност ваздуха 50-70 процената. Изузеци су целер (70-80), салата (75-80) и краставац (80-85 одсто). Одговарајућа влажност постиже се проветравањем и грејањем заштићеног простора.

Биљке у почетку брзо расту тако да при оптималној температури имају повећане захтеве за светлошћу. Ако се то занемари, постаће издужене, нежне и крте. Листови ће бити бледозелени, с мало суве материје и осетљиви на патогене.

На нашем подручју нема довољно светлости у касну јесен, зими и током раног пролећа. Због тога је у објекту неопходно поставити додатно осветљење. Такозваним хелиофилним врстама дан се продужава на 14-16 (краставац), односно 16-18 сати (паприка и парадајз).

Због количине и квалитета светла, биљке под фолијом су издужене, посебно када је двострука. Произвођачи често греше и, желећи да уштеде енергију за загревање, додатно, испод дупле фолије постављају ниске тунеле. На тај начин се још више утиче на светлосне услове, односно, смањује се такозвана фотосинтетски активна реакција.

Зими се покривка редовно пере, а лети сенчи, јер много светлости није добро за фотосинтезу, раст и развој биљака. Чак може да изазове и ожеготине на листовима и вегетативној купи.

Видановић Срђан, дипл.инг.